

MINERVA

Diară literar, beletristic și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil :
George Curteanu.

Prețul: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

Olympia, templul și statua lui Joe olympicul, jocurile olympice, computarea timpului după olympiade

(Urmare.)

Jocurile steteau din lupte de emulare în deprinderile îndatinate la gimnasia, ca d. e. alergarea cu cai și cu carăle, alergarea cu picioarele, sărire, aruncarea cu discul, trântă, luptă cu pumnul, încheiându șirul luptele de emulare în musică și în poesiă. Ordinea, în carea decurgeau, nu se scie apriat; verosimil, că s'a schimbat după timp și împrejurări. Cele mai ușore, ca fuga, sărirea și aruncarea cu discul se luau de regulă înainte de amed, cele mai grele ca trânta, lupta cu pumnul ș. a. după amed. Prostații jocurilor se adunau în vesminte pompoze și cu însemnele demnității lor în începutul jocurilor în casa de adunare amintită la început. Aci mergeau în ordine atleții, cari la picioarele unei statue de a lui Joe pe membrele sângerânde ale vitelor sacrificate depuneau jurământ solemn, că s'au pregătit la luptă 10 luni de zile, că nu se vor folosi de înșelățiune, ei vor urmă întru toate conform legilor și onorei. Același jurământ îl depuneau rudeniile și învățătorii lor. La lupte se desbrăcau atleții de tot, la luptele de fugă încăltau cel puțin nisce călțunași.

Desbrăcarea totală a fost în us și pe timpurile omerice. Thucydide ni spune, că Lacedemoneni se fi fost cei dintâi, cari apărura la lupte de tot gol și Dionysius Halicarnasianul dice, că și dintre aceștia primul fu Acanthus, care a luat parte la fuga de emulare de tot gol, căci în timpurile cele vechi era datină, ca la lupte se se înfășure cel puțin mijlocul corpului. Indată ce și ocupau postăți locurile un herold chiama înainte pe

acea dintre atleți, cu a căror lupte aveau se începă jocurile. Se așeau în ordinea hotărâtă prin sorte în un șir și heroldul li numia numele și patria. Cei ce erau cunoscuți prin învingeri de mai nainte erau aclamați cu aplaus. După acestea provoca heroldul pe fie-care, care ar pute documenta, că careva din atleți a purtat cândva cătuși, ori a dus o viață rușinosă, ori e consăngean cu vr'un criminalist. Un atare era eschis a lua parte activă la lupte. La fuga de emulare era de ajuns la început a percurge odată stadiul. Mai târziu trebuiau se-lă percurgă de mai multe ori și în timpurile mai din urmă până la 12 ori. Luptele de emulare cu carăle și cu cai erau pompoze și impunătoare.

La acestea puteau se participe numai cei avuți, deorece erau împreunate cu spese de tot mari. Erau în Grecia destule persoane private, cari își făceau merit prin întreținerea și înmulțirea raselor de cai acomodati pentru fuga de emulare și îi folosiau la jocurile publice. Deorece la aceste lupte nu era obligat se apară și se se lupte concurentul pentru premii în persoană, așa pășiau între concurenți state și principii, incredințându grija pentru gloria lor unor cocieri destinși și dibaci. Astfel abstrăgându dela mai multe cetăți din Grecia în catalogul învingătorilor aflăm pe Theron, regele din Agrigent, pe Gelon și Hieron regi din Siracusa, pe Archelau, regele din Macedonia, pe Pausanias, regele din Sparta etc. Deși erau atât de sumptuoase aceste lupte, totuși se aflau și persoane private, cari se misură a emula cu

principi și regi, ba încă a-i și întrece. La jocurile, în cari fû încoronat Alcibiade ca învingător, apărură în numele acelui renumit Ateniian șapte cară, dintre cari trei câștigară premiul, anume: unul premiul întâiu, unul al doilea și unul al patrulea. Semnul de plecare pentru cară îl dădeau un delfin de metal aflat la începutul hipodromului și un vultur de metal, care se afla pe un altar la mijlocul barierei. Când se cufunda delfinul cu ajutorul unei mașinării și se ascundea în pământ, iar vulturul se redica întinzându-și aripele porniau carăle. Mai întâiu porniau cele cu câte doi cai și în urmă cele cu câte patru, cari oferiau cele mai strălucite privelisci. Pe calea, care trebuiau să apuce carăle, se afla o columnă în forma unui altariu, despre care se dice, că într'atâta spăria caii, încât aceia s'au își duplicau cursul, sau deveniau de tot sëlbatice, care columnă se numia și spăriătoare de cai — taraxipus. Când treceau caii pe acolo, deodată erau cuprinși de o spaimă, încât în furia lor sdrobiau carăle și schilăviau ori chiar ucideau pe cocieri. Concurenții pentru ca deii să-i apere de această nenorocire în onórea acestei colonne aduceau sacrificii și rugățiuni. Columna simbolisa după unii mormântul lui Olenius, un călăreț și cocier destins; după alții un monument rădicat de Pelops lui Myrtilus, pentru ca să-l împace. După credința altora, spiritul lui Oenomaus ori al lui Alcathous, care încă s'a nenorocit în hipodrom, era care spăria caii. Verosimilul a fost altariul în onórea lui Neptun Hippius, care încă avea acest nume.

În hipodrom se mai afla încă un loc, care era periculos pentru luptători. Barthelmy scrie astfel despre acel loc: „Înțala căilor se duplica, când resuna tonul tremurător al trompetelor, ce se aflau la o metă renumită pentru multele nenorociri, ce s'au întemplat acolo. Meta era în lățimea hipodromului, și lăsa carălor un spațiu așa de îngust de trecere, încât de multe ori nice cea mai mare dibăciă a cocierului nu ajuta nimic. Pericolul era cu atât mai înspăimântător, cu cât trebuia să trecă prin el de 12 ori.“ În decursul sărbătorii veniau deputațiuni dela toate popoarele Greciei, ca să aducă jertfe și daruri lui Joe. Se aduna și mulțime de neguțători, ca să-și vândă marfele. O altă privelisce se oferia aci prin manifestarea de onoruri reciproce din partea unor cetăți.

(Va urmă.)

Nu mai plânge!...

*Nu mai plânge, nu mai plânge! Ce-ți întorci cu jale
[capul?]*

*Sau voiesc să plec în lume? Ți-ai urât țera și satul
Și poienile nverzite? Culmile sub flor ascunse
Nu te farmecă și astăzi?... Ești tu ore nepetrusă
De atâta poezie ce natura are 'n sine
Și ai dori să fugi din lumea dulce-odată pentru Tine?*

*Nu înțelegi, cum îți vorbește glasul tainicilor lunci,
Când pe ierba lor cea verde oboșită tu te culci?
Și când smulsă din vârtejul lumii prin închipuire
Poți străbate raiuri d'albe de amor și fericire?
Nu-ți șoptesce atunci nimica, că de mergi în alte lumi
Ești pierdută... cu durerea te'nsoțesc și te cumuni?*

*Stergeți ochii și privesce cu ceresca lor lumină,
Cum în lumea ta, copilă, toți te plac, toți ți se'nchină;
Însă lumea, ce te-ascéptă, e timpită 'n simțeminte,
Gura ce-ți zâmbesce dulce te înșală și te minte,
Și-ar fi tristă... atâtea daruri și comori se se îngrôpe
În o lume fără sóre... și de iaduri așa aprópe!!*

George Simu.

Piratul de pe Marea de Ost.

(Roman de Louis Hakenbroich.)

III.

(Urmare.)

În sudostul insulelor „Fine“ lângă un port de mare e situată cetatea Svendborg.

Înainte de port se află două insule frumoase: Thorö și Jaasinga.

În sudvestul cetății la o depărtare cam de un pătrar de milă pe o frumoasă colină se află o villă numită „congegrava“ sau „cripta regescă.“

Cel din urmă locuitor al acestei ville s'a aflat în o dimineță mort în patul său. După un timp a început a se lăți faima prin cetate, că spiritul mortului în totă noaptea se arată în giurul villei, iar acesta superstițiune făcând imposibilul ereșilor villei de a o vinde sau de a o dá în chiră.

Trecu un șir lung de ani și villa rămase totu nelocuită.

Mare surprindere cuprinse pe cetățeni auzind în o dimineță, că un pescar cu numele Mads Nielsen s'a hotărât a-și strămuta locuința de pe insula Thorö și a se aședă în respectiva villă plătind pe timpul de un an și o di sumă de o sută taleri imperiali.

Preste puține zile Mads Nielsen era în posesiunea villei. Cele mai alese dame din Svendborg, cereau în continuu să afle despre viața pescariului, petrecută în această villă blăstămată.

Mads Nielsen în scurtă timp deveni în acestă punctă celū mai mare contrabandistū, așa câtū în această privință întrecea pe orī cine din regatul Danimarei.

Trăindū o vieță retrasă veni în prepusulū, că numai pentru acea a închiriatū „congegrava“, ca să urmărească ceva scopuri ascunse, de acea la orī ce întreprindere era cu strictetă urmăritū de oficiali vāmei, dar totdeuna fū norocosū.

Cele două-sprēdece linii și o di trecură.

Din nou se răspândi vestea în Svendborg, că acuma unū căpitanū de marină avutū din Hamburg a închiriatū congegrava pe unū timpū nedeterminatū și că voiesce a o locui împreună cu familia sa.

Mads Nielsen trebui a cedā villa noului stăpānū.

În privința căpitanului de marină Winterdalen — căci așa se chiāma noulū posesorū — se povestea de unī prin Svendborg: că numai de acea a închiriatū villa, ca să pōtā trăi mai ușorū cu familia aiei, decâtū în Hamburg; alți dīceau, că a cumpărat' o numai pentru climā; în fine alți voiau a sei din fântāne sigure, că căpitanulū o a căștigatū dela proprietarū în joculū de cărți.

Căpitanulū Winterdalen mobilā villa în unū modū elegantū și se aședā cu familia în ea.

Mads Nielsen deveni dela prima vedere unū amicū binevedūtū în familia Winterdalen mai alesū, că căpitanulū ilū cunoscea din diferite porturi marine ale lumii.

Familia căpitanului consta din soția sa și unū copilașū în etate de șese ani. Dōmna Winterdalen numēra două-deci și patru de ani; avea o față frumōsă și răpitoare; ochi albaștri, carī cu perulū blondinū și frumosū crescutū în bucle undulātore și grațiose și cu talia-i maiestōsā, o rădicau la cerū.

Pe lângā frumosu-i și simpatieu-i exteriorū trebuie se adaugemū și eminentele-i calitāți spirituale, cu carī întrecea pe multe din sexulū sēu. Dorulū și nisuința ei ultimā era: iubirea și onorulū, ce avea față de soțulū sēu și fericirea micului copilașū Wilhelm, carele era sōrele rīdētōrū alū vieței conjugale a acestorū locuitorī noi a congegravei din Svendborg.

Și întru adevērū părinți aveau dreptū a fi mândri cu copilulū lorū, deōrece elū poședea frumșeța mamei sale și energia tatălui sēu.

Cea mai mare întristare însă a tinerei dame era dēsa și lunga absentare a soțului sēu, care ca nāierū călătoria mai multū de o jumētate de anū la diferite porturi dintre Europa și India vesticā. Însē era mai mare bucuria în sinulū familiei cu ocaziunea reîntōrcerei căpitanului, căci atunci frumōse presente așteptau pe soția și copilū.

Iar pe timpulū călătoriei căpitanului Mads Nielsen era apāratorilū și servitorulū soției, căreia îi ajuta la diferite lucruri economice.

Trecuse deja cinci ani, de când locuia familia Winterdalen în villā și încă nici o damā din Svendborg nu ajunsese a cunoșce de aprōpe relațiunile familiare a străinilorū, deōrece dōmna Winterdalen nu cerea pe nime și nici nu primia visite; afarā de acea absentāndu-i soțulū în continuu de acasă nici nu făcuse cu nime cunoscință de aprōpe, iar aceia, carī se încercau a întrebā pe Nielsen despre împrejurările lorū familiare, erau întimpinați de dēnsulū totdeuna cu bajocură.

IV.

Era în ziua, după catastrofa dela Bornholm, carea implū de spaimā pre locuitorī din Svendborg. — Mads Nielsen, însoțitū încă de unū pescariu, se afla pre țermurī insulei Thorō.

Aprōpe întrega di au statū cei doi pescari privindū pre mare și încă totū nu sosi naia multū doritā.

Inserase și încă totū se mai vedeau acești doi pescari umblāndū dealungulū țermurelui.

— Eu nu potū crede Petersen! întrepruse tăcerea Mads Nielsen — că se fie adevēratā istoria, despre care atāta se povestese.

— Trebuie că e adevēratā, continuā celalaltū. Cugeti tu, că s'ar fi scrisū în fōia „Fadrelandet“ dacā nu ar fi adevērū? Căpitanulū a fostū tradatū . . . și s'a decisū că mai bine sē mōrā, decâtū sē fie dusū ca prinsionerū înaintea regelui.

— Mōrte trădātōriului! fie chiar fratele meu.... dīse Nielsen — făcēndu-și palma pumnū.

— Cā nu e Jörg, fi linișcitū; dacā arū fi totī ca fratele tēu, nu ar fi fostū nici unū pericolū.

— Dar cine a potutū fi?

— Întrebi, cine? Eu nu cugetū nici pre unulū capace de o atare faptā . . . și totuși trebuie se fie unū tradatoriu . . . ! ?

Într'aceia convorbirea lorū fū întreruptā de trei rachete roșii, carī se vēdurā sburāndū în aerū.

— Se răspundemū în grabā? strigā plinū de bucuriā Nielsen, aprindēndū trei focuri.

— Harū Domnului! dīse Petersen că s'a delaturatū frica și nesiguranța nōstrā; mē bolnāviam, dacā aseptam până dimineța după „brōsca țestōsā.“

— Numai de ar fi Căpitanulū Vonved acolo!?

Ambi pescari sē suirā în luntre și plutirā în direcțiunea, de unde vēdurā sburāndū rachetele.

În scurtă timpū se aflarā vis-à-vis de o naia mare de care era legatā o alta mai micā.

— Mads Nielsen! strigă o voce puternică de pre „brósca țestósă.“

— Căpitane Vonved! răspune Nielsen.

Iute săriră ambii pescari în năiă, unde cu față seriósă și plină de îngrijiri îi primi Căpitanul Vonved.

— Totul a fostu numai nesce scornituri și neadevăruri, Petersen! Mai cređi tu ȓiarului „Fadrelandet?“

— Totul e adevărú Mads! ȓise cu voce tremurătoare Voned. Am sê-ți împărtășescu o veste sdrobitóre.

Frapatú sê retrase percarulú.

— O! presimțirea mea! strigă dênsul. Unde e fratele meu?

— E judecatú, amice!

Mads Nielsen își puse amêndóue mânilé pre frunte.

— Căpitane! Căpitane Vonved! ȓise Nielsen stringându-lú la pieptú; dóră nu e fratele meu trădătoriulú? Jörg e Juda?

— Da Mads! pre câtú de fidelú îmi ești tu, pre atâtú de nefidelú mi-a fostú Jörg. Pre mine, pre tine și pre toți consoții a voitú a ne vinde pentru o pungă de talerí. Sentința a fostú pronunțată de toți matrozii „bróscei țestóse“ și a „Amaliei“; pedépsa a fostú: aruncarea în valurile mării.

— Consimțescu cu sentința adusă, Căpitane Nu de pedépsa sa me dóre, ci de fapta sa. O, căpitane! ce ași putea eu face, ca sê ștergú mișelia fratelui meu?

Mads plângea ca unú copilú.

Toți matrozii erau surprinși de acésta scenă, și cu toți îlú asigurară de stimă și iubire nemărginită.

— Naia se apropiă ca de o milă de insula Thoró; iar Vonved și Nielsen suindu-se în luntre se îndreptară spre țermuri, pe când naia reînturnă.

Tăcêndú se apropiară de țermuri, unde ȓise Vonved cătră Nielsen: „Ai pierdutú pe fratele têu, de-acum îți sum eu frate.“

Cu respectú se plecá Nielsen la acésta rară ȓistingere, ce-i oferí căpitanulú.

*

Aprópe cu ȓece ȓile mai nainte primise Dómna Winterdalen vestea despre sosirea iubitelui ei soțu. Și ca sê-i pótă face o mai mare bucuriă aduse unú pictorú din Svendborg, carele depinse pe miculú Wilhelm în mărimé naturală.

Chiar în acea ȓi după amiaȓi finise pictorulú portretulú, iar dómna Winterdalen îlú invitase a rămáné la cină în villă.

Dómna conversa cu pictorulú despre portrete și lucruri de artă, când pe neașteptate se deschise ușa

și cu brațele deschise intră căpitanulú strigându: Amaliă! Wilhelm!

— Winterdalen! Tată! fú răspunsulú alorú doué inimí pline de dorú și o bucuriă nedescrisă se infățoșá ochilorú la acésta revedere multú sperată și totuși neașteptată.

Dómna Winterdalen recomandá pe pictorú și astfelú își petrecură împreună serbându acésta revedere veselă.

În ȓiua următoare aflându-se dómna Winterdalen cu soțulú și copilulú lorú în grădină sub umbra unui chioscú de frunȓe, Amalia amintí în decursulú conversațiunei câtú se simte de fericită sciindú că dênsulú nu călătorește pe marea de Ostú, ci numai pe Oceanú.

— Ași fi de jumătate mórtă — ȓise ea — când așú sci, că tu călătorești în apropierea lui Lars Vonved. Tu ai cetitú despre marea nefericire, ce a comisú acum de curêndú acestú periculosú omú.

— Da, am cetitú în „Fadrelandet.“

— Nu e nemaiaudită? Nu cređi tu iubite Winterdalen, că acélú Lars Vonved e unú demonú?

— Eu nu-lú cugetú chiar așa! continuá Winterdalen. Nu trebuie sê-lú ținemú tocmăi fără inimă, după cum îlú cugetá uní. E cu multú mai bunú, decâtú faima rea lățită despre elú.

— Cum, iubite soțule? și tu ești de acea opiniune ca și Mads, care nu lasă odată cu capulú, că Lars Vonved ar fi unú piratú?

— Mads judecă mai bine decâtú mulțimea iar eu împărtășescu opiniunea lui.

— Nu glumí cu unú atare omú periculosú, căci ce ai sci tu începe cu elú, când te-ar prinde pe marea lată?

— Eu? nu ași avé nici o témă de elú, ci l'ași invitá amicabilú sê bemú unú pocalú de vinú.

— Te rogú nu vorbí așa neprecugetatú, ȓise Amalia nerăbdătoare.

— Ce ȓi-am spusú, e convingerea mea hotărítă. Sau cugeti, că elú s'ar bate cu unú omú onestú?

— O, Winterdalen, acestú omú fără inimă, după ce prinde o năiă, omórá ómení în modulú celú mai înfricoșatú!

— Cine susține acésta?

Fruntea lui Winterdalen se încreți, iar buzele-i tremurau.

— Așadară, pentru că tóte gazetele îlú hulescú și toți ómení îlú vorbescú de rău — afară de singurulú Mads — pentru acea susține iubita și blânda mea Amaliă, că Lars Vonved e unú piratú, unú uci-gașú, unú monstru în figură omenésă?

Plină de spaimă priví Amalia în ochii bărbatului sêu!!

— Vai! Pentru Dumnezeu iubite bărbate, ce mă privești așa? Nu poți pretinde dela mine, ca eu să eugetă și să vorbescă bine despre ună omă, care cu câteva ore mai înainte — căci puține zile nu pot să dăci — sdrobindu naia regescă, a causată nefericire nenumăratelor vėduve și orfanț.

— Dar tu nu sci, cine e Lars Vonved, pentru acea ilu judecā astfelu!! Eu sum convinsu, că acestu bărbatū nu e mai rēu de nu cumva mai bunū, chiar decātū mine, soțulū tēu.

— O, Dómne! ce dăci tu? De unde vine acēstā judecatā despre elū? și acēsta comparare cu tine?

— Ilu cunoscū — și încă de multū — elū e amiculū meu.

— Tu cunoscē pe piratulū Vonved? întrebā Amalia după o minutā, abia respirāndū de consternatā ce era.

— Nu pe piratulū Vonved ilu cunosū eu, Amaliā! ci pe persecutatulū, proscrisulū și nefericitulū Vonved. Eu îi cunoscū întregā viēța și sciū, că elū se bucurā de stima, respectulū și iubirea tuturorū acelorā, carī ilu cunoscū chiar ca și mine.

Încā totū privindū dómna Winterdalen pe soțulū sēu în față, în modū diubiu și necrețutū dīse îngrijatā și plină de frică:

— Mai scie cineva afarā de mine, că tu ești amiculū lui Vonved? O, spune-mī! și te faci atentū, că atunci viēța ta e în periclu, dacă s'ar adeveri una ca acēsta despre tine.

— Fii liniscitā soția mea! căci toți aceia, carī sciū despre acēsta, stimēzā pe Vonved chiar așa de multū, încātū eu mă încredū credinței lorū ca și în a soției mele.

— Spune-mī, de când cunoscē pe Vonved? Și de când ești amiculū lui? Eu nu am auđitū nicē odatā din gura ta respicāndū numele lui; și pentru mine rămānea necunoscutū, dacă înainte de asta cu douăzeci și patru de ore teribilulū evenimentū dela Bornholm nu ar fi iritatū întregā Danimarca.

— Amiciția noastră e vechiā, mai vechiā decātū nefericirea lui.

— Și pentru ce'mī tănuiescē acēstā amiciția? Eu sum soția ta și sum îndreptățitā la sinceritatea ta.

— Eu ținū, că e mai bine, ca tu să nu sci nimicū mai de-aprōpe despre elū, căci îți va părē rēu sciindū tōte.

— Nicē-odatā nu-mī va părē rēu — continuā ea.

Înt'aceā privindū-o soțulū ei de aprōpe, își apropiā scaunulū de dēnsa și începū:

— Dorința ta se va împlini Amaliā; eu îți voi enarā istoria lui Vonved cređēndū, că cerulū va influință asupra ta, făcēndu-ți o altā judecatā despre

dēnsulū. Tu sci, că monarchia danesā e una din cele mai vechi în Europa; și că unū șirū frumosū de domnitori renumiți și puternicē au purtatū sceptrulū acestei țeri până pe timpulū lui Valdemar alū II-lea, carele fiindū învinsū a devenitū captivū și astfelū a pierdutū nu numai Curlandia, ci și celelalte posesiuni.

— Ce voiescē cu acēsta? ilu întrerupse soția, tu-mī promiți istoria lui Vonved, și-mī enarezi a Danimareci.

— Răbdare! Ne sciindū una, nu vei pricepe pe a două. Sub sceptrulū Margaretei — nepōta lui Valdemar II. iar ajunse Danimarea la gloria sa vechiā. Regenți urmatori însē nepoședēndū calitățile cerute de domniā căđū tronulū Danimareci în puterea contelui de Oldenburg, a cărui casā domnitōre e în Danimarea și astăzi.

— Dar Lars Vonved? întrerupsă soția.

— Vēdū, că dorescē mai multū romanulū lui Lars Vonved!? Bine! Lars Vonved se trage în liniā dreptā dela Valdemar celū mare; dela acea familiā, care a numeratū atâți regi, principți și eroi.

— Lars Vonved? strigā uimitā soția.

— Elū scie acēsta așa de bine, chiar ca și Fridericū; care domnesce astăzi, și care pōrtā sceptrulū strămoșilorū lui. Valdemar III luā în căsătorii pe unica eredā a lui Sven Vonved din Svedia, de-aici urmă de-obligāmēntulū, a dā celui dintēiu născutū numele de „Vonved“, ca să nu disparā acestū nume din vechia familiā regescă. După câțiva ani regele Danimareci din casa Oldenburg oferī celui dintāiu născutū din familia regescă detronatā titula și demnitățile de conte de Elsinore. Cu acestū ofertū regele împreună și dreptulū ca atātū contele de Elsinore, cātū și familia sa retrasā la o strimțōre de mare, se pōtā trăi din venitulū vāmei pusū pe nāi. Nōuei case domnitōre i-a fostū în totū timpulū adēncū recunoscēțōre familia Elsinore; iar Danimarea cam dela anulū 1480 nicē-odatā nu a avutū miniștri și generali mai credincioși decātū pe acești conți și nicē-odatā nu și-au uitatū acești conți de originea lorū regescă, până ce mai întāiu ultimulū erede alū acestei familii s'a căsătoritū în subrangulū antecesitorulū sēi.

— Adece voiescē a dăce: că numai unulū nu a luatū în căsătorii soția de viță regescă? întrerupse soția —

— Adevēratū! iar acestū uniculū este: Lars Vonved.

— Lars Vonved e așa-darā contele de Elsinore?

— Da, Amaliā!

— Și nefericitulū e căsătoritū?

— Precum ț-am spusū.

— Sērmana-i soția!? suspinā Amalia, punēndu-și mânăle la olaltā.

— Da e căsătorită — continuă el — și încă nu eu vre-o princesă și totuși nice unți din strămoșii lui nu au avuți o soție mai nobilă decâtă dânsulu.

Fiindă Winterdalen întreruptă de soție — pe ună momentă tăcū, apoi iarăși continuă:

— În decursulă timpului se împușină averea conților de Elsinore totă mai multă și astfel unulu dintre următorii Knud Vonved înrolându-se în armată pe timpul lui Christiană ală VII-lea la an. 1766 înaintă până la rangul de generală. Întemplantu-se la 1772 că regele Christiană VII presupuse, că contele Streuensee ar avé de gândū sē-lū detroneze, merse în contra lui și a amicului sēu contele de Brandt, și prindēndu-i îi omorî pe ambri fără de nice o judecată. Ună singurū bărbatū se află atunci în întrégă Danimarea, care cu curajulū și moralitatea sa civică merse înaintea regelui și protestă pentru acēstă crimă comisă în contra legilorū patriei, iar acesta a fostū generalulū contele Knud Vonved, moșulū lui Lars Vonved. Cu totă solemnitatea intră generalulū la rege, își scōse sabia și rumpându-o cu genunchii în fața regelui, i-o aruncă la piciorē în semnū, că nu mai voiesce a servi sub unū tiranū. De aici urmă, că întrégă familia domnitōre privia în Knud Vonved pe celū mai periculosū inamicū, ba atâtū regele, câtū și soția și fiulū lorū își îndreptară atențiunea și rēsbunarea în contra generalului demisionatū.

Parte din acēstă causă, și parte ca nu cumva tinerulū generalū se rēmână în neactivitate, se hotărî a merge în străinătate.

Soția lui Knud Vonved era o princesă rusă. Întemplantu-se mōrtea ei după o căsătorie fericită de abia cincei ani contele a datū pe ambri sēi fii Valdemar și Heinrich spre creștere contelui Hinstrand, carele pe acelu timpū petrecea în Rusia.

Contele Hinstrand consiliă pe Knud a intră în armata rusescă, unde într'adevērū a și fostū fōrte bine primitū din partea împērătesei Catarina.

Fiindū generalulū în armata Rusiei s'a luptatū eroicesce în luptele purtate contra Turciei și astfelū își încunună pe pământū străinū gloria sa și a familiei.

Avēndū însă unū duelū cu unū curteanū, pe lângă tōte rugărilor Caterinei, se hotărî a părăsi Rusia.

De aici încolo se consacra generalulū cu totulū educațiunei fiilorū sēi, cari se aflau fōrte bine în casa lui Hinstrand.

Winterdalen continuă: După mōrtea lui Christiană VII. ajungēndū la domniă fiulū sēu Fridericū, se hotărî Knud a trece în Danimarea punēndu-și ambri sēi fii în servițiulū patriei. Valdemar, fiulū celū mai bătrānū numēra 15 ani. Knud se hotărî a merge în audiență la rege cu rugarea de a primi pe unulu din fii sēi în marină, iar pe alū doilea în armata te-

ritorială. Fridericū carele nu'lū primi așa amicabile îi spuse, că cererei sale îi va rēspunde: „pe mâne.“ În ziua următoare a fostū Knud chiamatū la rege, carele îi comunică, că pentru inimiciția, ce există între ei doi, nu voiesce sē suferē și copiii lui, de acea îi primesce ca voluntari pe unulu în armata marină și pe celalaltū în armata teritorială.

Knud îi mulțami respectuosū pentru grație, și preste câteva luni Valdemar se afla la marină, iar Heinrich la artileria.

În etate de trei-șeci ani Valdemar era vice-admiralū și totū în acēstū timpū Heinrich avea rangulū de colonelū.

Valdemar se căsătorî cu o princesă din Svedia cu numele Ottera, o descendentă a lui Gustav Vasa și din acēstă căsătorie avurū unū copilū, căruia îi deteră numele: Lars Vonved.

— Lars Vonved, unū descendentă alū lui Valdemar celū mare și a lui Gustav Vasa? strigă uimită Amalia. Descendentulū acestora e unū piratū?

— Îți spunū, că Lars Vonved nu e piratū, elū e unū nefericitū și esilatū. Nefericirea lui se începe de-odată cu nascerea sa, căci deodată cu venirea lui în lume mōre și mama sa.

Pe timpulū resbelului nordicū din anulū 1801 elū numēra cincei ani. Fiindū patria în pericolū se adună totū poporulū sub arme. În contra Danimareei, Svediei și Rusiei se lupta Anglia. Lupta decisivă se întemplantă în 2 Aprilie. În acēstă luptă era și Knud cu ambri sēi fii. Abia se începuse lupta, când unū glonțū sdrobî pieptulū lui Valdemar. Septegenarulū tată rădică cadavrulū fiului sēu și nemāngăiatū îlū duse în cajuta năiei. Heinrich comanda o baterie; și după bătaia, pe când voia bătrānulū a-i duce trista veste despre mōrtea fratelui sēu, află despre mōrtea și a acestui fiu.

Căpitanulū tăcū și se făcea a privi afară.

(Va urmă.)

In Marte . . .

*Sōrele-a lui blānde raze pe pământū și le întinde,
Vesela de primăveră cu dragū în brațe'lū cuprinde
Scuturāndū mantaua iernei; în cerescă armonie,
Cea mai mică creatură la viēțū nouă 'nvie.*

*Pe sub sălcile pletōse, printre iarba încolțită
Frumușica viorică voiosū capu și-lū ridică.
Paserile'n atmosferă, se audū doiosū cântāndū
Cărduri mari de rândumele sē vedū în țară venindū.*

*Doine dragi de veselie ne-aducū dīlele lui Marte,
Pe înverdēnda câmpia, rēsarū flori înbalsamate;
Iară melușei saltă în jurū de-a lorū mame blānde,
Dulce sōre-a bucuriei în toți și-n tōte s'aprinde.*

*Numai omulū, ce în sufletū pōrt'unū dorū fără de pace
Elū cu inima sdrobotită din tristū veselū nu sē face,
Ci trăiesce'n astă viēțū cu dorința unei lumi,
Ce sperēză sē-o afle în cerescile regiuni!*

Elena Lupanū.

Unu învățătoru sîrguinciosu.

Literatura unui poporū se pōte împărți în literatură științifică sau filosofică și în literatură populară sau tradițională. Până când literatura filosofică conține multe elemente străine — căci știința este universală — importându adecă din știința altorū poporā, până atunci literatura populară rămâne lipită de poporulū, a cărui spiritū îl conține. Pe dreptulū acestū felū de literatură se și numește literatură națională. La multe poporā, dacā nu la tōte, multe opere s'au formatū mai numai din literatura nescrisă, mai numai din tradițiunile genetice, vigente în inima și gura poporului rusticū. Cine ne pōte garantā despre aptitudinea poporālorū antice în scriere și cetire în mēsurā, în carea este astādri? . . . Cartea și scriptura poporālorū antice a fostū transmiterea naturală — tradițională dela unū individū la altulū, dela unū rēndū de omenī la altulū.

Astādri, — când avemū tiparū perfecționatū, când avemū scriere și cetire metodică; astādri, când trăimū mai în seculū XX, când vedemū cea ce străbunī noștrii nu au vēdūtū, — astādri nu se aflā ore mai la tōte poporāle o massā mare de literatură nescrisă?! Și o astfelū de literatură nu se aflā și la iubita noastră națiune romānā, la ficia Romei din țera eroului Decebalū?!

Cu adevēratū! . . . Acēsta trebuie sē o recunōscā totū omulū cu mințea luminatā. — Ba în fața colosalului *materialū* popularū dela poporulū romānū putemū dice: „Nu este pēnā în lume sē pōtā scrie întrēga literatură populară, nu este omū cu șēpte vieți, ca sē ajungā sē scrie și se adune totū, ce se ține de literatură populară.“

Este mare, este colosală literatura noastră populară și chiar pentru acea trebuie sē-i privimū cu respectū pe aceia, carī asudā pe vastulū ei cāmpū, chiar pentru acea trebuie sē sprijinimū astfelū de produse cu denariulū nostru, mai cu sēmā și pentru acea, ca atare literatură nu cumva sē se piērdā, dupā ce vedemū cu ochii, că dela 1848, nu mai departe, multe și fōrte multe s'au perdutū și lāsātū, s'au uitātū și schimositū în sinulū poporului nostru romānū.

Trebuie sē sprijinimū aceste produse, căci prin ele ne mărturisimū înaintea lumii și Europei ca sange latinū și rassā romanică, făcēndū adecă studiā comparative în portū, jocū, cāntece, musică, povești, nuntā, înmormēntare, nascere, viēță, locuință și traiu.

În timpulū nostru vedemū o pornire zelōsā pentru cultivarea literaturii populare — și căți arū fi la noi, carī neavēndū cualificațiunī academice și superioare arū putē baremī sē adune astfelū de florī mirositōre

din grādina Hesperidelorū romāne, iar Academicī din acelea florī sē ne cetēscā pe noi, cine suntemū, cine amū fostū și prin urmare cine și ce trebuie sē fimū, în venitorū.

Suntū omenī, carī ce e dreptū adunā tesaurū popularū, dar necunoscēndū pe lângā una sau două limbī mōrte și pe cea latină — absolute de lipsă nouē în astfelū de afaceri — vorū rămāne uimiți, ca în fața unui misterū în multe locuri a produselorū populare sau datinilorū vechi romāne, nesciindu-și dā samā despre însemnătatea istorică și etnică a acelorā! . . .

Ce semnificā p. es. la Romāni: Învērtirea feței pe sub mână, sau peste capū, când se ia la „horă?“ Ce refrenulū călușerilorū: „Pe ea!“ „Nun'-așa!“ sau a jucăușilorū: „Na copii!“ Sau: *Lătoreanū, Turcă, Colaculū la muntā, Leru-i Dōmne! Florile dalbe!* . . . Sau ce semnificā așa dīsulū „Gogitū“ alū miresei și versurile, ce se referescū la acelu Gogitū cum suntū:

„Ia-ți tu Goge ziua bună
„Dela tatā, dela mamā,
„Dela frați dela surori
„Dela grādina cu florī etc. etc.

„Esit'a maica Gogii
„În capētulū uliței
„Și se rōgā cātrā Sōre:
„Sōre, sōre, frățioare,
„Ține sōre ziua mare,
„C'am o ficā cālătōre etc. etc.

Dar apoi cānteculū celū atātū de jalnicū, cu care se cāntā acestea versuri de cātrā drucee — paranimfe — atunci când gogescū mirēsa, până încā nu se ducū la cununiā. *)

* * *

Mulți omenī la noi asudā pe terenulū literaturii populare și ca urmare a laborei lorū vedemū destule aparițiunī de acestū caracterū. În timpulū presinte nī-a atrasū atențiunea multe produse populare adunate și culese de unū învățătorū romānū prea diliginte, care nu dōrme, cum facū mulți alți, ei lucrā și asudā în via romānescă, așa că vēdēndu-lū noi atāta obosindu-se, pōte pentru nici o recompensā în astā lume, fără voiā ne vine în mințe vechia sentință: *Quem Diī oderunt, paedagogum fecerunt!*“ . . .

*) Până când ne va permite timpulū, ca sē facemū unū studiu comparativū despre acēstā scenā din nunta poporului romānū numitā *Gogitulū* — însemnāmū numai atāta, că *Gogitulū* se derivā dela cuvēntulū grecū *Goao* sau *gooo* de-aici cuvēntulū *goos* și *goy*, ce semnificā „*Aetus*“ „*ululatus*“ cāntecū împreunātū cu suspinū și vaetū — cāntecū de mōrte, durere și despărțire. Acestū gogitū a fostū și este la Evrei — tradusū *Kiduschin* — la Greci, la Slavi sub numele generalū de *Ladi-lali* și *jali* și este de caracterū indo-europēnū și prē vechiu.

Avemă la mână două opşore din produsele sale populare, despre care putemă dice, că sunt: „*Doă diamante scose din năsipă!*” Ună opşoră e intitulată: „*Trandafiri şi Viorele*” — şi celalaltă: „*Stărostele sau datină dela nunta Românilor Ardeleni*.”

I.

Ne-amă bucuratū totdeuna, când am vedutū scriindu-se opşore cu conţinutū popularū, fiă în prosă sau poesiă. Nu-i vorbă, amă avutū şi avemă omeni, cari au fostū şi suntū dotaţi dela natură pentru a scrie în modū popularū. Dintre mulţi amă cunoscutū şi cetitū cu predilecţiune pe Teodorū Petrişorū, ună bravū profesorū la Blăşiu, deja repausatū; cunoscū şi am cetitū cu predilecţiune pe Flor. Marianū din Bucovina şi-mi place cu puţine excepţiuni şi stilulū popularū alū autorulū opşorelorū populare de mai susū. Meritulū celū mai mare alū acestui autorū constă însă în talentulū, diligenţa şi noroculū, ce-lū are pentru darulū de a putē culege şi adună atăta materialū — din spiritulū poporului nostru.

Cugetaţi, că e uşorū aşa ceva?! Pofitiţi, încercaţi şi aveţi sē vē convingeţi despre greutatea cea mare, cu care trebuie sē se lupte turistulū şi voiajatorulū ne expertū sau fără norocū.

E greu a adună datini, cântece şi descântece; ar trebui sē scriemū multū la acestū locū, ca sē revelămū motivele pentru ce dicemū, că e greu. Numai omulū cu pasiune, numai omulū cu talentū şi norocū e capace de unū atare lucru, căci: „*Non omnes, omnia possumus!*”

(Va urmă.)

Din viaţa pictorilor renumiţi.

ELISABETA SIRANI.

Arta glorioasă de odinioră a Italiei îşi jucă rolulū şi cu paşi repezi se apropia de decădinta-i sinistră.

Era geniilorū celorū mari apusese. În Roma Caravaggio ocupa loculū primū cu o direcţiune, pe care cu puţină înainte totū italianulū pricepătorū de artă o ar fi despreţuitū, dar care în lipsa extremă fū primită de bună şi corectă.

Roma, Florenza, Veneţia scăpătaseră acum din statulū lorū gloriosū. Italianulū mândru de artiştii sei, cu simţeminte dureroşe stetea înaintea opurilorū artiştilorū glorioşi de odinioră, privindū cu tristetă la presentū, care numai urmaşii nedemni ai predecesorilorū glorioşi îi putea arată.

Mica Bologna, care şi în privinţa sciinţei încă avea unū vechiu renume, deveni acum focalarulū ar-

tilorū şi în Bologna Guido Reni era uniculū, care urma pe calea marilorū magistri.

Ce bărbatū, ce caracterū a fostū Guido Reni, aceia am dis'o, dar pōte că am tractatū cam superficialū, cum s'a strămutatū caracterulū lui Reni după neplăcutele coafingeri cu Angello Caravaggio în Roma.

Reni se dete cu totulū pasiunei dejositorē a jocului în cărţi în o aşa măsură, încatū jumetate din gloria artei sale o jertfi aceluia şi numai mai târziu, când reproşurile bătrânului sēu magistru îlū treziră, prinse iarăşi în mână penelulū cu aceiaşi căldură şi iubire, ca odinioră în anii tinereţei.

Intēmplarea acēsta din viaţa lui Guido Reni este de mare însămnătate. — Când părăsi Roma şi se re'torŝe la Bologna, amicii lui de demultū nu l'au cunoscutū. Foculū pasiunei lui de odinioră s'a stînsū şi se alese din elū unū omū întorsū, blândū, liniştitū.

Pe când Roma desamăgi pe Reni, desamăgirea lui iară formeză în arta Italiei basa unei întēmplări, deşi nu ponderosă, dar la totū casulū interesantă.

Guido Reni, ca cei mai mulţi italieni, a fostū amiculū estremităţilorū. Mai ieri încă era sclavulū pasiunei, astăzi acum ca unū pēcătosū re'torsū, ca unū pusnicū cerceteză bisericele şi sē rogă cu pietate.

În catedrala din Bologna este o capelă laterală cam întunecosă, în liniseea căreia cu plăcere sē adēcesce sufletulū contemplatorū. Aici umbla Reni în totă ziua a se rugă.

Chipulū de pe altarulū capelei înfaşisa una dintre cele mai pētrundetore istorii biblice. Opulū era artisticū şi admirabilū. Artistulū nu a voitū sē se numiască pe sine, căci rēmase cu totulū necunoscutū. Numai Reni scia, căci opulū elū l'a donatū, pictorulū a fostū elū însuşi.

De câte-ori intra Reni în capelă, de-atâtea ori vedū lângă altarū o fetiţă abia de 16 ani, care cu mânilē împreunate se ruga lui Dumnezeu cu căldură.

La începutū artistulū nu băgă nici într'o sēmă fetiţa. Intunereculū capelei nu-lū lăsă sē vadă fisionomia ei. Acum s'a şi datatū a o vedē acolo.

Sosi primăvera şi Reni vedū lângă chipū în totă ziua cunună de flori prospete. Fetiţa şi acum apărū, dar era îmbrăcată în doliu.

Ambele acestea îi fură bătătore la ochi. Se hotărî a o aşteptă afară la uşa bisericeii.

În scurtū timpū figura cunoscută se ivi. Reni rēmase surprinsū. Nici odată în viaţa sa n'a vedutū o fiinţă mai frumosă.

— Pentru cine te-ai rugatū lui Dumnezeu fetiţa mea? — o întrebă întorcându-se spre ea.

Ea îşi înălţă ochii spre elū şi lacrimēndū diŝe:

— De acuma pentru maică-mea.

— Dōră eşti orfană?

— Da, ieri am îngropatū pe maică-mea.

— Și tatălă tău?!
— Pe elă nu l'am cunoscută. Încă până a nu veni eu în lume a murită.
— Și acum nu ai pe nimeni?
— Oh! ba da!
— Și acela?
— E Dumnezeu și tu!
— Eu?! copilă naivă, cum s'o pricepă asta?
— Eu mă voi duce la tine.
— La mine?.. Sărmană fetiță.

— Oh, nu mă compătimi astfelă — continuă în tonă tristă pătrundătoră. E anulă acum de când mă totă rogă în acestă locă sfântă, ca să potă merge la tine. Chipulă de pe altarulă acestei căpele aprinse în mine o nouă lume. Oh, magistre, deși întrăga Bolognă nu scie cine e autorulă acelu chipă, eu îlă sciu, inima mea l'a trădată, acela ești tu.

— Eu? ăise artistulă surprinsă, cum? cunosci-mă tu pe mine?

— Cunosec; tu ești Guido Reni!
— Da dacă te'nșeli? Eu...
— Oh! înzadar ăier, de pe opă te cunosecă pe tine și de pe sufletulă tău mare îți cunosecă opulă!
— Și tu voiescă să vini la Guido Reni.
— Pentru acea mă rogă acum de atăta timpă!
— Și ce voiescă să faci la mine?
— Voiescă să învăță.

Reni se uită lungă la fetiță, care își ținea ochii așintiți la pământă.

— A învăță? Ce?
— Voiescă să fiu pictoră!
— Discipululă lui Guido Reni?
— Da.
— Fie, ăise artistulă cu blândeță. Pe tine Dumnezeu mi te-a trămisă! Vino, învață și moștenesce delă mine totă ce am eu. Și ținându-o de mână o duse la locuință lui.

Acea fetiță a fostă Elisabeta Sirani, prima dintre pictorele italiene.

Ce pôte face constanță și diligență împreunăță cu capacitate, a arătată pe deplină vieță Elisabetei Sirani.

Abia fū sub mână lui Guido Reni ună ană și o și cunosecă întrăgă Bologna.

Elisabeta Sirani își adora magistrulă. Înzădar vomă cercă vieță artiștiloră, căci nu vomă dă de o iubire și onore mai fantastică, ca a Elisabetei Sirani nutrită față de magistrulă sėu.

Ea în totă ăiua umbla regulată la magistrulă sėu. În timpu-i liberă acasă se exercia în sculptură și musică. Ca poetă încă și-a eluptată în scurtă timpă prioritatea în Bologna.

După câțiva ani renumele fetiței fū creată, — era o ființă prea mărită, adorată de întrăgă Bologna. Laboratorulă ei era multă cercetată de societățile cele mai alese, — ducea o vieță plină de tôte plăcerile.

Elisabeta Sirani nici pe unulă dintre acei fericiti, carī petreceau în totă ăiua în cerculă ei, nu l'a distinsă. Când ea fetiță necunoscută de nime deveni învățăceua lui Guido Reni, care nu încetă a o instrua și creșce, atuncī își donă ea inima gloriosului sėu magistru, care fiindă acum de etate nu se potrivea cu ea, pe care de altcum afară de inima lui nobilă și frumșeță-i rară nimicū nu o interesa.

Elisabeta Sirani ducea o vieță plină de pompă. Nefericirea însă cėreă adeseorī purpura, se ascunde după perdelele de catifea în pocalele de argintă. Îlă cėrcă pe omă în visă, când e trěză; dinaintea ei nu-i scăpare.

Elisabeta Sirani era nefericită. Sufletulă tinēră așa creșcū cătră figura nobilă a magistrului sėu gloriosū, ca hemeiulă cătră ramurile arborelui. Inima ei era cuprinsă de amorū și întristare. — Nu o înțelegea nimenea.

Ce i ajungea pompa, dacă sufletulă ei nu avea ună momentă fericitū. Ce-i ajungea gloria, dacă nu avea pe nimenea cu cine să o împărtășcă.

Artista renumită suferia, plângea, se vesteđia. Uniculă amicu i-a fostă arta. Dar ce-i ajunse și acēsta, căci penelulă, dalta și lira îi re'nprospătau durerile...

Guido Reni trăia fericitū. Artistulă și acuma ca și în tineretă era fôrte interesantū. O damă de Bologna pierea de dorulă lui. Atare a fostă o descendentă a puternicului Giniani sumeță Properzia. Acēsta femeia nu era mai jalusă pe onorea și strălucirea casei sale, decâtă pe inima lui Guido Reni.

Dar față veselă surprindetore a lui Reni de cãteva luni era schimbată. Pe față lui se putea vedé umbra unei dureri, pe care se încerca a o ascunde. Properzia înzădar cerca cauza, Reni era tristă și tăcută.

Femeia sumeță, care în Elisabeta Sirani vedea o rivală a sa, găci în fine întristarea lui Reni. Pe Guido Reni îlă măchnia fôrte durerea tăcută a Elisabetei.

„Aici trebuie ajutată cu orăce preță.“

Și avea dreptulă, Reni se întrista fôrte de sôrtea învățăcelei sale glorioșe. Dar ce putea să facă. Oh! și ce pôte să și fie mai durerosă pentru inima unui bărbatū, decâtă a fi iubită și a nu sei iubi.

Salele Elisabetei se linisiră; sgomotulă veselū și societatea strălucită erau eschise din casa ei. Artistă se trase în singurătate cu durerea sa.

Numai când și când se putea vedé espusă câte ună chipă admirabilă, ca sėmnū, că artista mai trăiesce.

Reni toate acestea trebui să le vadă, cum se stinge frumseța de dină a artistei, cum pieru rozele obrazilor ei, cum ochii își pierdă lucirea lor și statura-i regală cum se turtesce.

„Aici trebuie ajutată cu orice preț.”

Trebue smulsă din singurătate afară la veselie, în sgomotulă lumei. Sufletul ei se capete un nou sbor, inima renoire, și atunci, atunci doră va sci uită.

Doi inși se grăbiră întru ajutorul artistei, ce pe di ce merge se vesteșia; amândoi cu altă scop, — care va întrece pe celălalt?

Reni merse la senatul din Bologna și propuse, ca pe renumita artistă, E. Sirani, să o împărtaşească de o distincțiune pompasă. Properzia ademeni la sine pe cameriera artistei și îi dete o glăjuță, în care era *aqua tofana*.

Ambii se grăbiau. — — —

Bologna se pregătia la o mare serbare. A voitu să distingă pe cea mai mare artistă a acelu timp, pe E. Sirani, care pe lângă strălucirea vechiă familiară își câștigă renume și prin arta sa.

Totă orașul șicia cu multă înainte despre serbarea, ce avea să se întempe. Properzia totă șeptemena nu l'a vedut pe Reni. Tremura în durerea și iubirea sa.

Numai glorioșa artistă nu scia nimic. Inima-i sângerândă acum nu i-o mai interesa nimic, lira și dalta (de sculptat) îi rămaseră necredincioșe, una i-a mai rămas, — penelul.

Pregătirile se făcură, și ziua așteptată sosi în fine. Senatul Bolognei în lungă convoiu intră în odaia artistei serbătorită.

În fruntea lor era Guido Reni, cu fața-i palidă serbătorască. Cum intrară, pe artistă o au aflat ședend pe un scaun. Înaintea ei, pe o stativă, era un chip mic gata de jumătate înfățișend scena, când ea copilă ingenunehiă la altar, iar înderatul ei o figură obscură bărbătescă o privia.

Artista privia cu ochii înțepeniți la chip, stringend penelul în mână, lângă ea pe mesușă era un pocal gol. Guido Reni se apropiă de ea ținend în mână cununa de laur.

— Salute ție Elisabeta Sirani!

Dar artistita acum nu mai aușia tonul plăcut, blând, căci ea era murtă! — Guido Reni așa cum stătă căd pe spate și plângea, se vaieta ca un copil.

Intrăga Bologna se îmbracă în doliu. Reni în-cunjură lumea, iar E. Sirani încetul cu încetul fū dată uitării, barem — că femcia ce duse o vieță sfântă, e una diutre acelea, de cari Italia pôte fi mândră totdeuna.

(M. Haver.)

Iuliu Moldovanu.

Literatură poporală.

Doine din popor

Culese din jurul Năședului de Mărioara Bosga n. Turtureanu.

Cărărușă de pe delu!

Ce vii bade așa rar?

— Ași veni mândră mai des,

Dar de nempu nu cutez.

Frunză verde iarbă creșă

Sloboși-mă nempu acasă,

Că-mi uitai pușca pe masă

Pe mândra plângend în acasă.

Că-mi uitai pușca pe grindă

Pe mândra plângend în tindă.

Murășu, Murășu mergetoru!

De-ai fi Murășu grăitoru

Io Murășu te-ași întrebă:

N'ai vedutu pe badița?

— Ba eu, dău, că lam vedutu,

Bine nu l'am cunoscutu,

— Lesne-i Murășu de-alu cunosece

Că la pasu i păunașu,

Din obraji i pică sânge

Când ilu veți începă a plânge.

Copiliță cu părinți

Nu grăbi să te măriți

Că io-sū fecioru de 'nsuratū

Cum mai bunu de sărutatū.

Din caracterele lui La Bruyere.

Comunicate în românesce de I. Barițiu.

(Urmare.)

E surprindetoru a vedé în inima unor femei ceva cu mult mai viu și cu mult mai tare ca amorul pentru bărbați, vréu să dicu ambițiunea și jocul: astfel de femei facu pe bărbați caști; ele n'au din seculu lor decât numai vestmintele.

—x—

Femeile sunt estreme; ele sau sunt mai bune sau mai rele ca bărbați.

—x—

Cele mai multe femei n'au nici un principiu, ele se conduc de inimă și cât pentru moravurile lor, depind de cei pe cari îi iubesc.

—x—

Femeile merg în amor cu mult mai departe, decât cei mai mulți bărbați; dar bărbați le întrec în amiciția.

Bărbați sunt cauza, că femeile nu se iubesc.

(Vorū urmă.)

Diverse.

Sciri literari. Tinerul, talentatul și iubitul nostru compatriot George Coșbuc își va scote în volum toate poeziile sale publicate cea mai mare parte în „Convorbiri literare“ și în „Tribuna“. — In Tipografia Alexi din Brașov au apărut până acuma 6 piese teatrale interesante, fiă-care în broșură separată și anume: 1. *Vistavoiul Marcu*, comediă în 3 acte; 2. *Curca*, comediă în 1 act; 3. *Noptea de Sf. George*, vodevil în 1 act; 4. *Lăcustele*, vodevil în 3 acte; 5. *Casierul*, comediă în un act și 6. *Zăpăciți*, comediă în 1 act. Autorul acestor piese e d-lu Teohar Alexi. Vistavoiul Marcu și Lăcustele se vând cu câte 20 cr., iar celelalte câte cu 15 cr. Aceste piese se pot reprezenta de diletanți cu cel mai bun succes.

Academia română este convocată în sesiunea anuală pe 3 (15) Martie în localul propriu din București, calea Victoriei Nr. 135. In această sesiune își vor ține discursul de recepțiune d-nii Gr. G. Toiculescu și Iosif Vulcanu.

Catedra de limba română la universitatea din Petersburg. Diarele din România spun, că guvernul rusesc a hotărât, ca să se înființeze la universitatea din Petersburg o catedra de limba română. „Gazeta Bucovinei“ face la acest loc îndreptățita observare, că în Viena, capitala unei monarhii cu aproape 4 milioane Români, până acum nu există o catedra de limba română.

Fundațiune. Escelența Sa P. S. D. Michailu Pavelu, episcopul greco-cat. de Oradea-mare a înființat o fundațiune de 16,000 fl. cu scop, ca din venitele aceleia să se crească un tiner român gr-cat. în institutul „Franciscu Iosif“ din Budapesta.

Jubileul pontificalului romanu de 50 de ani al preoției se va celebra la începutul anului venitor. Din acest incident se va ridica în Roma o biserică monumentală, dedicată s-tului Ioachim, patronul Sântiei Sale. Biserica se va ridica din colecte, culese în lumea întregă și va avea un caracter internațional, având să cuprindă în sine altare făcute după toate riturile aprobate ale bisericii catolice. Va fi deci în acea biserică un altar și după ritul nostru. Provincia noastră metropolitană a trimis pentru acea biserică 700 fl. Acestă sumă după diecese se împarte astfel: Arhidieceasa 226 fl. 69 cr., diecese Oradei-mari 350 fl., diecesa Lugoșului 103 fl. 31 cr. Diecesa Gherlei 20 fl.

Capela română din Parisu se va sfinți în 16 Aprilie a. e. n. Actul sfințirii îl va îndeplini metropolitul-primat însoțit de episcopi de Romanu, Argeșu și vicarul metropoliei. La ceremonie va cânta corul d-lui Musicescu din Iași.

Religiositatea în armată. Ministrul de război a emis o ordinațiune către toți comandanții corpurilor de armată, în care dispune, ca numiți comandanți se îngrijesc, ca soldații se asculte serviciul d-șeseu cel puțin odată în lună. In decursul serviciului d-șeseu, asemenea în posturi se nu se țină baluri și petreceri publice.

Președinții camerelor unguresci. De președinte în camera deputaților s'a ales baronul Desideriu Bánffy, iar în camera magnaților s'a numit baronul Niculae Vay.

Regularea salarisării învățătorilor. Ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Albin Csáky a depus pe biroul camerei unguresci proiectul de lege privitor la regularea salariilor învățătorilor populari.

Fomete în comitatul Arva. Slovaci din partea nordică a Ungariei, fiind așezați în locuri foarte muntoase și sterile, se nutresc în cea mai mare parte cu cartofi. In acest an nu s'au făcut nici cartofi și așa acești nefericiți sunt espuși la mărta prin fomete.

Blanchetele vechi de cambii cu ziua de 31 Martie 1892 vor fi scose din circulațiune.

Baronul Leonida Popu, mareșalul locotenent, la cererea proprie a fost trecut în retragere.

Cronică locală. Evreii din loc vor începe în curând edificarea unei sinagoge în preț de 40000 florini. Astfel toate confesiunile din Bistrița vor avea biserici frumoase, numai Români nu. — In 26 Februarie e. n. la 11 ore noptea a ars edificiile economice, 2 cai, 2 boi, 2 vaci, 2 viței, 10 cară de fân și uneltele economice în preț de 1200 fl. ale preotului gr. or. Alesandru Popoviciu din Cușma, com. Bistrița-Năsăud. Numitul d-nu preot n'a fost asigurat.

Concertul român în Deșiu împreună cu dansu, care s'a ținut în 28 Februarie n. e. a reușit pe deplin, la ce — fără îndoială — a contribuit jertfele aduse de inteligența română din Deșiu, care a pus la cale această petrecere și tinerimea română universitară din Clușiu. Incă pe la 7 ore sera începă a curge în sala cea mare și cu gust aranjată și împodobită a hotelului Anglesu un public ales și numeros, așa, că când se începă concertul locurile erau ocupate toate. Apoi conformu programei va-

riate și bine alese s'a deschisă concertul cu punctul 1. „*Hai în horă*“ de G. Dima, cor vocal, executat cu precizie de tinerimea universitară din Clușiu sub conducerea zelosului dirigent și conducător d-lă Romul Popu stud. jur. A urmat apoi 2. *O disertațiune* interesantă și instructivă de d-șora Munteanu. 3. „*Rapsodie Romaine*“ de A. Sipos op. 13 piano-solo executat prin cunoscuta și escelenta pianistă d-șora Ana Popu din Clușiu. 4. Unu quartet vocalu „*Când pe câmpia*“ cântat cu o dulce armonie de d-nii Ladislau Orosu, A. Păcuraru, Octavianu Popescu și Ales. Bohățel studentii universitari. 5. „*Moldova în 1857*“, poezie de V. Alesandri, declamată cu mult patos, sentimentu și căldură de d-șora Eugenia P. Papiriu din Iclodulu mare. 6. „*Fantasia*“ de Vieuxtemps op. 5, violină-solo cu acompaniamentu de piano, esecutată cu o adevărată precizie și tehnică artistică de d-șorele surori Sidonia și Ana Popu. 7. „*Cântecul ostășesc*“, de Flechtenmacher, cor vocalu esecutat de tinerimea română universitară din Clușiu.

Atātu concertul în generalu câtu și singuratiei concertanți merită totă lauda și recunoștința noastră, căci n-ă cășunatū nisce ore așa plăcute, încātu impresiunea câștigată în acele ore nu o vomū uită nicī când. Aplausele repetate și prelungite, ce au succedatū fiă-cărei piese din programū, au fostū numai unū micū sēmnu alū bucuriei, plăcerii, îndestulirei și însuflețirii de care au fostū cuprinse inimelē noastre în acele momente.

După terminarea concertului s'a început dansul cu jocul nostru strămoșesc „Ardelēna.“ Aprōpe totu câte 70—80 părechī au jucatū Quadrilele și Romanelē din programul de jocu. Familii din cea mai mare depărtare se vedeau întrunite aici, iar din cununa de dōmne și domnișore, care de care mai drăgălașe vr'o 14 au fostū îmbrăcate în costumū naționalu. În pausă 12 tineri universitari au esecutatū cu multă însuflețire jocurile străbune „Călușerulū“ și „Bătuta“, cari au făcutū frumose impresiuni asupra publicului. La mese intimitatea a fostū impunetore. Jocul a decursū până în țiori țilei, când ne-amū depărtatū cu impresiunile cele mai frumose. Ordinea esemplară și armonia petrecerii nu pōte decātu se servescă spre onore comitetului aranșatorū.

Sela.

O crimă îngrozitoare. Nikola Krajnovics, unū birtașu cu stare din Dobanovce, înainte cu câteva sēptēmāni a dispărutū din comună. Gendarmeria la arătarea femeii l'a căutatū în tōte părțile, dar fără rezultatū. Intru acea în satū a începutū a se șopti, că pe Krajnovics l'au omoritū fii sēi proprii, ba au fostū și de aceia, cari i-au spusū femeiei în față, că acesta faimă e adevărată. Femeia vedēndū, că suspițiunea contra fiilorū sēi se măreșce din ți in ți, a bēutū veninū. Veninulū o aduse în o stare fără simțiri, dar

când vedū pe fii sēi inaintea sa sări din patū și alergēndū pe stradă și smulgēndu-și pērulū strigă: „Ucigașilorū! Ucigașilorū!“ Indată s'au adunatū la fața locului totū satulū, incungiurără pe femeia, ce se lupta cu mōrtea și voiră a o rădică pe o trășură, dardēnsa luāndū înfățșarea unei furiā strigă pe bărbatulū sēu: „Vrēu sē mărturisescū!“ Și spuse, că în țiu, în care l'au vedutū pentru ultima dată, a auditū gālcēvā din spre grajdū. Krajnovics dojeni aspru pe cei doi fii. Ea a grăbitū acolo și a vedutū prin ferēștra grajdului, că bărbatulū ei jace la pāmēntū și feciorii ilū stringū de grumazū. Când a isbutitū a sparge ușa, Krajnovics a fostū mortū. De atuncī femeia n'a avutū pace, pe fii sēi n'a voitū a-i arāta, căci erau ai ei. Sătenii ascultarā mărturisirea nefericitei femei, a cărei cele din urmă cuvinte au fostū: „Sē nu faceți vr'unū rēu copiilorū mei!“ Veninulū își arātă efectulū și femeia murindū cādū în mijlocul stradei. Cei doi fii, unulū de 21 și celalaltū de 17 anī au fostū prinși și predați judecătōriei din Zimony.

Deslegarea logogrifului din Nr. 3 alū fōiei nōstre e următōrea:

1. <i>Florența</i>	10. <i>Olt</i>	19. <i>Lascar</i>
2. <i>Roșiori</i>	11. <i>Samos</i>	20. <i>Mitridate</i>
3. <i>Aur</i>	12. <i>Iliu</i>	21. <i>Ung</i>
4. <i>Niagara</i>	13. <i>Fericirea</i>	22. <i>Mecca</i>
5. <i>Coburg</i>	14. <i>Viena</i>	23. <i>Bucurescū</i>
6. <i>Iordanū</i>	15. <i>Iablonoī</i>	24. <i>Esil</i>
7. <i>Slanicu</i>	16. <i>Livingstōn</i>	25. <i>Roma.</i>
8. <i>Congo</i>	17. <i>Harfa</i>	26. <i>Tăut</i>
9. <i>Jupiter</i>	18. <i>Edem</i>	27. <i>Odobesci</i>

Inițialele de susū în josū dau: *Franciscū Iosif, Vilhelm, Umberto.* Finalele de josū în susū dau: *Italia, Germania, Austro-Ungaria.*

Bine o au deslegatū:

Domnișorele: Cornelia N. Popu și Virginia Pandrea, Tohanulū vechiu; Maria Popescu, Topliță; Lidia R. Nanciu, Salinele Uiōrei; Elena Moldovanū, Bănișorū.

Dōmnele: Victoria Dragă, Faz. Varșandū; Elena N. Popu și Elisa St. Jozanū, Tohanulū vechiu; Ioana Deacū n. Popescu; Ripa de susū; Stefania Moldovanū n. Popu, Bănișorū.

Domni: Niculau Onciu, Uzdinū; Corneliu Lengyel și Iosifū C. Orga, Blașiu; Nicolau V. Popu și Stefanū Jozanū, Tohanulū vechiu; Vasile Gheorghiu, Cernăuți; George Brăteanū, Vama; Ionū Dolianū, Iosifū Schiopulū, Georgu Morariu și Eugenū Pantea, Blașiu; Ioanū Țiucdeanū, Clușiu.

Premiulū l'a dobēndit dșora El. Moldovanū, Bănișorū.

POSTA REDACȚIUNEL

D-lui **O. P. Bucuresci.** Ne-a țī causatū o adevărată plăcerē. Mulțămiriile nōstre.

— **Onorații abonēți,** cari mai suntū în restanță, suntū rugați a ni trāmite prețulū abonamentului.